

Mange veier hjem

Dag Ellingsen

Espen Søbye arbeider med historisk statistikk og er kritisk til mye av det Statistisk sentralbyrå gjør og har gjort. Da tenker vi ikke bare på at han sikkert misliker sterkt at Byrået er premissleverandør til Verdikommisjonen. Han har levert biografiske arbeider om Tryggve Andersen, Arthur Omre og Rolf Stenersen. Men han har også håndtert detaljene i statistikken over investeringene i Nordsjøen, og forsøkte å bygge opp vår statistikk om kommunale pleie- og omsorgstjenester for eldre og funksjonshemmede.

Den 6. mai 1999 fikk Espen Søbye telefon fra Aschehoug forlag. Fem dager etter satt han på flyet med kurs for et Balkan i krig. Resultatet ble *Atten dager i mai*, Espens halvpart av ei bok som kom ut i fjor høst. Den andre halvparten var Jo Nesbøs *Stemmer fra Balkan*.

Norsk statistikk sett fra Balkan

Det er ikke første gang et forlag ringer og vil ha ham til å skrive bok. På 1990-tallet resulterte slike telefoner i permisjoner fra Byrået to ganger og biografier om Arthur Omre (*Ingen vei hjem*) og Rolf Stenersen. Men etter hver permisjon har han vendt «hjem» igjen til SSB.



Det er heller ikke uvanlig for Espen å flette inn kritikk av sider ved den offisielle statistikken, slik han også gjør i *Balkanboka*. Selvfølgelig må vi på

det skarpeste ta avstand fra hvordan serbisk statistikk og statistiske omskrivninger er blitt brukt til en slags etnisk rensing i kolonner, tabeller og figurer, før den begynte

i virkeligheten. Men bør vi ikke også se på hvordan vi selv håndterer og har håndtert etnisitet i våre publikasjoner, spør Søbye. Hvorfor var det så viktig for Byrået å telle samer og finner i mellomkrigstiden, men ikke andre etniske grupper? Hvilken rolle spilte opprettelsen av et folkeregister i 1942, og Byråets deltakelse i det, for forsøket på å utrydde norske jøder under den annen verdenskrig? Gir våre dagers finsortering av nordmenn, vestlige innvandrere, ikke-vestlige innvandrere og så videre, et vesentlig bidrag til forståelsen av samfunnet og den verdenen vi lever i?

Historie som satsingsfelt

Dette nummeret av *Samfunnsspeilet* er i hovedsak viet en kavalade over statistikk fra århundret som nylig tonet ut. Ser du på forfatternavnene fra artiklene om særlig første halvdel av 1900-tallet, vil du finne Espen Søbye og Hege Roll-Hansen fra Byråets Gruppe for historisk statistikk.

Det var tidligere forskningsdirektør Olav Bjerkholt som fikk opprettet Gruppe for historisk statistikk, og Espen har forsøkt å bygge

den opp. Han legger ikke skjul på at han har lagt an det arbeidet helt feil.

– I stedet for bruke lang tid på å definere arbeidsområdet, og i begynnelsen insistere på at det trengs så tid og en lang grotid, om noe i det hele tatt ville spire fram, insisterte jeg på at det var mulig å høste uten å så.

Foruten Espen, som er magister i filosofi, er det tre historikere, samt Kjartan Fløgstad som historieorientert forfatter og frispiller. Gruppens innsats er altså godt synlig i dette nummeret av *Samfunnsspeilet*, men vil springe ut i full blomst i tiden fram til SSB feirer sitt 125-årsjubileum i 2001. Men tro for all del ikke at gruppen oppløser seg eller blir kraftig desimert etter jubileet:

– Statistikkens historie og forståelsen av statistikkens roller i samfunnet er nye forskningstemaer. De fleste sosialøkonomer og andre empirisk orienterte samfunnsvitere har ikke dvelt ved dette, og de som har hatt sans for det, har ikke hatt tid til å forfølge interessen. Jeg tror vi snart vil komme til å oppleve en interesse for statistikk som en mer



Foto: Svein Erik Dahl/Samfoto

Bibliotekmagasinene i Kongsvinger og Oslo inneholder bokskatter av kolossale dimensjoner, plassmangelen er imidlertid akutt og nye donasjoner og kassasjoner truer.

indirekte kilde til forståelsen av fortid og samtid, samt at gammel statistikk vil bli mye mer benyttet som arsenal både for humanistisk og samfunnsvitenskapelig kultur- og samfunnsanalyse. Gruppe for historisk statistikk forbereder Byrået på at gårldagens statistikk en gang kan bli viktigere enn dagens statistikk for institusjonen. Uansett tror jeg at den gamle statistikken kan gi Byrået ett bein til å stå på.

Industristatistikk som sosialstatistikk

I de nærmeste årene kan vi glede oss til at *Historisk statistikk* kommer i en ny form. Den utviklet seg til å bli stor, tung og uoversiktlig,

og kom bare ut omtrent hvert tiende år, og da med tilbakeskuende statistikk på de fleste av Byråets mange felter. Bredden har gått på bekostning av dybden, heretter skal derfor den historiske statistikken bli presentert tema for tema, og det skal legges større vekt på at også den historiske statistikken skal være regional.

Espen blir førstemann ut med *Historisk statistikk for industri* som også vil gi viktige elementer til industristatistikken historie. Den skal, etter planen, gjøres ferdig inneværende år, og begynner i 1776, det vil si lenger tilbake og lenger ned i materien enn det man

har hatt anledning til å bevege seg før. Slik sett blir publikasjonen et kildeskript i vid forstand.

– Den første industristatistikken fra SSB var mer sosialstatistikk enn noe annet. Vi får for eksempel oppgaver over hvor mange kvinner og barn som var i arbeid, mens det ikke ble gitt tall for de økonomiske sidene ved produksjonen.

100 år med 100 tabeller er en slags oppsummering av det forrige århundret. Hege Roll-Hansen har lagt boka opp som en slags kortversjon av den gamle *Historisk statistikk*, og er en opptakt til Einar Lies statistikkhistorie om Byråets første 125 år. Lie tilhører også Søbyes gruppe, og har fått ansvaret for denne viktige jubileumsboka. Tidligere har han blant annet begått en doktorgrad om Finansdepartementets historie fra 1945-1965, hvor han legger vekt på profesjonsstriden mellom sosialøkonomer og jurister og forklarer hvorfor økonomene gikk seirende ut av den.

Fløgstad om makta og fakta

I *Samfunnsspeilet* 3/1998 intervjuet vi Kjartan Fløgstad om hans bidrag til 125-årsjubileet, det skulle bli et essay om makta og fakta. Nå kan vi lette litt mer på sløret, og fortelle at essayet blir en liten bok som skal handle om de sosiale og kulturelle følgene av avindustrialiseringen i Oslo.

– Et statistikkfaglig pionerarbeid ligger bak, kan Espen avsløre. Blant annet har Britt Bråten omkodet folketellingene for Oslo til den nåværende bydelsinndelingen fra og med 1960, og Sissel Fjeld har foretatt en rekke spesialkjøringer fra industristatistikkbasen, og tallene er gruppert slik at de garantert vil vekke oppsikt.

Her berører vi et annet kjernepunkt i Byråets historiegruppe: Den som analyserer historisk statistikk, eller som skriver om statistikkens historie, må være nær kildene, eller statistikken. Men samtidig er det helt nødvendig å ha distanse til de instanser som trenger statistikken for å kunne regjere eller styre, altså for å utøve makt.

Nærhet til statistikken

– Ni av ti nyutdannede filosofer begynner å undervise til examen philosophicum. Jeg begynte også med det, men skjønte at undervisning ikke var min greie. Hvordan i all verden skulle jeg takle at det kom studenter fram til kateteret i pausen, og forklarte at da de hadde lest om hvordan Thomas Aquinas forklarte at Gud var både en og tre, hadde de ikke skjönt noen ting, men da jeg forklarte det ble det enkelt og de forsto alt sammen! Altså: Hvordan skulle jeg forholde meg til studenter som insisterte på at de forsto treenigheten etter å ha hørt min forklaring som jeg selv verken forsto eller trodde på? Det ble rett og slett for absurd og helt umulig for meg å fortsette.

I 1985 sto han i sin første jobb i SSB, i noe så tilsynelatende filosofifjernt som de kvartalsvise investeringsundersøkelsene for olje i Nordsjøen. Dette var tradisjonell skjema-basert statistikkproduksjon slik den bedrives av så mange av SSBs ansatte. Kravet til tempo var høyt, dette var og er viktig statistikk med høy etterspørsel etter ferske og pålitelige data.

– Men oljeselskapene var hyggelige å ha med å gjøre. De utenlandske operatørene trodde det ga plusspoeng ved tildeling av nye leteseksjoner hvis de var pliktoppfyllende overfor oss, og overholdt

alltid innsendingsfristene og fylte ut skjemaene.

Arbeidet med oljestatistikken, som også omfattet innhenting av kostnadsanslag fra operatørselskapene, ga innsikt i hvordan budsjettering også er et strategisk instrument:

– Det er morsomt å ha vært med på å forutsi at oljeprisfallet i 1998 ikke ville gi det dramatiske fall i investeringer som alle andre instanser ventet. Selskapene hadde, da oljeprisen falt, lenge av bestemte grunner underbudsjettert utbyggingsprosjektene sine, på samme måte som de av andre grunner tidligere overbudsjetterte. I «Utsynet» tok vi sjansen på å si at derfor ville ikke investeringene falle så mye som mange fryktet. Det fikk vi rett i, dette vesle vedlegget på bare to sider til *Økonomisk utsyn over året 1998* er jeg ganske stolt av for å si det selv, og jeg mener det er et eksempel på en filologisk-hermeneutisk statistikkforståelse.

Forskerne må nærmere statistikken, statistikkprodusentene nærmere forskningen...

Men er Espen kry over Byråets spådomskunst i dette tilfellet og all kunnskap om hva som rører seg bak tallene, er han også kritisk til hvordan vi har organisert oss:

– For å skjønne statistikk, må du ha laget statistikk. Det vil jeg påstå selv om noen straks vil beskyld meg for å fetisjere praksis, men statistikkproduksjon har en håndverksmessig side, også i dag. Den må man kjenne, ellers er det lett å ta tall for fakta, men «data» viser seg ofte å være nokså abstrakte greier i forhold til den realiteten de skal si noe om. Derfor har det helt opplagt uheldige sider at forskningen og statistikkproduksjonen er

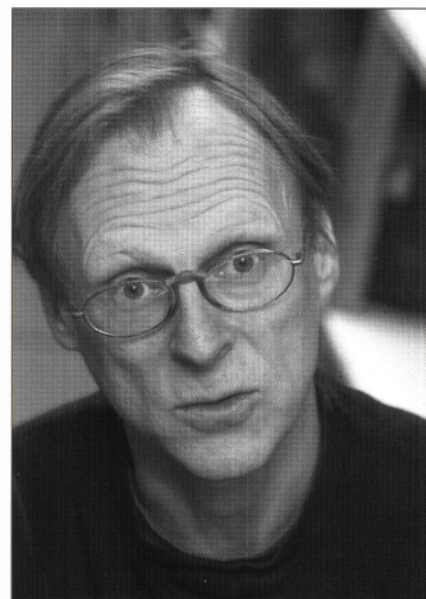


Foto: Svein Erik Dahl/Samfoto

skilt fra hverandre. Atskillelsen hadde vært grei hvis det hadde foregått jobbrotasjon mellom de to arbeidsfeltene, eller en gjensidig rekruttering, men det skjer i liten grad. Skillet forskning og statistikk vil bli tatt opp i byråhistorikken, forhistorien til det er svært interessant, og historikerne vil ganske sikkert forsøke å si noe om hvilke følger dette har hatt både for utviklingen av statistikken og forskningen.

...og hvorfor har vi en egen intervjuseksjon?

– Jeg syns også det er rart at vi har skilt produksjonen av intervjuundersøkelsene fra de fagavdelingene og forskerne som siden skal jobbe med tallene. Det må i lengden være utilfredsstillende ikke å være med i utformingen av spørreskjemaene, utsending, manuell kontroll av innkomne skjema, utarbeidelse av recordbeskrivelse, puncheinstruks og så videre, det gir en egen fingerspitzzgefühl når tallene skal analyseres og tolkes som vanskelig kan erverves på noen annen måte.

Espen holdt på med oljestatistikk til 1989, før han kastet seg inn i et vepsebol: Inntektsundersøkelsen for kunstnere. Byrået hadde gjennomført undersøkelsen, og Espen ble med over til Fagbevegelsens Forskningsinstitutt, bedre kjent som FAFO, for å analysere dataene. Igjen viste det seg å være nødvendig å gå tett på data, og bak spørreskjemaene og svarene, for å få et riktigere bilde.

Rike kunstnere svarer sjelden

– Ut fra de svarene vi hadde fått inn, så kunstnerne ut til å være svært fattige. Riktignok var det mange som ikke hadde svart, men Bvrået hadde kontrollert at frafallet

ikke var skjevt med hensyn til alder, kjønn, geografi og så videre. For å undersøke om svarvilligheten hadde noe med inntektsstørrelsen å gjøre, ble inntekten til de som svarte før innsendingsfristen gikk ut, og de som svarte etter første, annen og tredje purrerunde, undersøkt. Det viste seg da at inntektene økte for hver purrerunde. Det var derfor nærliggende å anta at svarvillighet og inntektsstørrelse hang sammen på en bestemt måte. Da likningsdataene til de som ikke hadde svart ble sjekket, ble det klart at frafallet var skjevt med hensyn på inntektsstørrelse: De som ikke hadde svart hadde gjennomgående større inntekt enn dem som hadde

svart, de med høy inntekt hadde latt være å svare fordi de følte at undersøkelsen ikke angikk dem, de var ikke representative, sa de. Frafall må alltid sjekkes med hensyn på den strategiske variabelen, det kan sjelden overlates til en teknisk prosedyre.

Resultatene fra undersøkelsen avfødte mye hurlumhei. Søybe legger vekt på at man opprettholder et sammensatt bilde av kunstneres inntektsforhold: I gjennomsnitt har de det nokså likt folk flest, men spredningen er større: Flere med svært lave inntekter, flere som er ganske velhavende.

No. 25.

Tabel

over de vigtigste Industrie-Anlæg, som gaves i Norges Byer og Landsteder ved Udgangen af Aaret 1829,

affattet efter Amtmændenes Indberetninger. desangaaende.

	Sommerfrukt	Lronsbæ	Lronshjem	Gyllstrandjumb	Målsbe	Kalsjumb	Bergan	Eraanger	Oggengedal	Guttesfjord	Foshsjumb	Strand	Gyllstrandjamb	Xenod	Hjartissæter	Roggeret	Brevig	Kangslumb	Ljøfssten	Strin og Fostsjumb	Kaurvig	Samelsjord	Vamberg	Jondreftramb	Kongsberg	Drammen	Frederiksstad	Frederiksfjald	Mjose	Fosen	Osom	Tvedst	Gyllstrandia
Brandeveinsbranderier . .	1	1																															20
Bomuldsmanufactur . . .																																	2
Gjromfarvesfabrik																																	1
Hattesfabrik																																	1
Kardefabrikker																																	1
Klædesfabrik																																	1
Korn-Bandmøller																																	1
Krudtmølle																																	1
Dnamentsfabrik																																	4
Pottemagerier																																	4
Reefslagrier																																	3
Saugbrug																																	4
Seldugsfabrik																																	.
Smaaspigerfabrik																																	.
Strompevarerier																																	.
Sukkeraffinaaderier																																	1
Sæbesoderie																																	1
Teglbrænderier																																	1
Tobaktsfabriker																																	15
Uld og Lindeommanufactur .																																	.
Vaabenfabrik																																	.
Weismøller																																	.
Voiturfabrik																																	1
Ilsammen	54	3	1	1	25	5	6	35	19	2	9	4	18	48	1	1	1	5	3	5	20	5	6	3									

En tilsvarende tabell viste Industri-Anlæg i Norges Landdistricter. Her var sagbrukene, 3 364 stykker, helt dominerende. Tabellene var utarbeidet av Finants- Handels- og Told-Departementets Tabel-Contoir. Dampmaskiner gaves ved 1829 Aars Udgang ei ved noget Anlæg i Riget, het det i teksten. Fotografiet bak tabellen viser en papirmaskinsal og er hentet fra fabrikkteilingen i 1909.

Københavns Pries-COURANT, 3 ^{de} April Anno 1790 VESEL-COURS			
Altona	pr. Cent		
Hamborger Banco	pr. Cent		
Amsterdam	pr. Cent		
London	et Pd. Sterl.		
Korn.			
Rug, Holsteensk, Ed.	Rdtr.	Mk.	St.
Dansk, Ed.	4	2	3
Hvede, Holsteensk, Ed.	7	2	3
Laalandsk, Ed.	8	1	3
Sjællandsk, Ed.	3	1	4
Bys, Ed.	3	1	4
Gryn, Ed.	3	1	4
Malt, Ed.	3	1	4
Havre, Ed.	1	3	8
Gryn, Ed.	1	3	8
Doghvede, Gryn, Ed.	8	3	4
Erer, Ed.	7	3	4
Gede-Nahre.			
Islandsk saltet Ræmetied, Ed.	1	3	
Fiske, roget, Ed.	1	1	
grønsaltet, Ed.	1	1	
Olse, Rønke, Ed.	12		
Holsteensk, Ed.	28		
Smør, Rønke, Ed.	29		
Sjællandsk, Ed.	30		
Holsteensk, Ed.	29		
Felle, Ed.	2	3	14
Grøn Sæbe, Ed.	2	3	14
Fiske.			
Bergens Fisk, Ed.	16		
Graaf, saltet, Ed.	3	2	
ror, Ed.	9		
Rippfisk, Ed.	16		
Norsk Torsk, saltet, Ed.	7	2	
Islandsk, Ed.	7	2	
Islandsk ror Fisk, Ed.	10		
Rippfisk, Ed.	10		
Rippfanger, Ed.	10		
Dansk Baar, Ed.	6		
Hest, Ed.	6		
Norsk Baar, Ed.	6		
Hest, Ed.	6		
Iran, Ed.	16	20	
Salt.			
Norsk, Ed.	3	2	
Lyneborg, Ed.	6	3	
Spank, Ed.	3	1	
Engelsk, Ed.			
Frank, Ed.			
Witt.			
En Alme Rind, Wtt.	60	20 Rdtr.	30
En Drehoed Rind, Wtt.	56	20 Rdtr.	28
En Drehoed Rind, Wtt.	53	20 Rdtr.	24
En Drehoed Rind, Wtt.	50	20 Rdtr.	20
Sunnle.			
Brunsviger, Ed.	10	15	
Garleber, Ed.	10	15	
Brabant, Ed.	10	15	
Norsk Jern, Ed.	15		
Diare, Ed.	15		
Reen Hamp, Ed.	15		
Hør, Ed.	15		

Priis-Courant for København fortsetter på høyre spalte neste side.

Fra omsorg...

Oppholdet i FAFO varte i et snaut år, før det bar tilbake til Byrådet. Her ble han satt til å legge om og å bygge opp en statistikk for den kommunale pleie- og omsorgstjenesten og de fylkeskommunale institusjonene for barn og ungdom og rusmiddelmisbrukere.

– Jeg fikk bare gjort halvparten av det som var meningen, ja kanskje ikke det en gang. Noe av problemet var at det for meg virket som om SSB ikke var helt herre i eget hus på dette feltet. Det syntes som om utformingen av statistikken for hel-sevesenet i stor grad ble styrt av det som den gang het Helsedirektoratet etter det som veldig lett kunne oppfattes som ganske snevre profesjonsbehov. Økonomiske tall, sykehjemsbeboernes ve og vel, ansatte uten helseutdanning var helt uten interesse. På dette området virker det ikke som om SSB har vært så uavhengige som institusjonen liker å gi inntrykk av. Dette kan ha sammenheng med at SSB tidligere måtte låne hjemmel av Helsedirektoratet for å kunne innhente en del statistikk på dette området, men måtte det føre til at helsemyndighetene fikk legge føringer på utformingen av statistikken? Dette er et spennende statistikkhistorisk tema!

...til Omre...

Kjærkomment derfor kanskje at en kjenning av Espen i Aschehoug forlag ringte nettopp ham da Arthur Omres biografi skulle skrives.



– Jeg skjønte etter hvert at han var et ypperlig biografisk emne, han var så sammensatt. Og så var det en del av de historiene han fortalte om

seg selv, der jeg fort skjønte at hans egen versjon ikke helt stemte med realiteten. Hans liv illustrerer godt hvordan det fiktive kan bli en realitet og hvordan en realitet kan bli en fiksjon, i en forstand er det en grunnleggende menneskelig erfaring. Selv sa han at hans liv var for jævlig, og enda verre enn det han beskriver i bøkene sine, det hadde han rett i.

Og ypperlig biografi ble det. Kritik-kene høsten 1992 var gode, boka kom i flere opplag og er seinere gitt ut som billigbok.

...til omsorgen igjen...

– Det ble tungt å ta opp igjen arbeidet med omsorgsstatistikken, det var særlig statistikken over de hjemmebaserte tjenestene som var problematisk, og jeg er nok skyld i at tallene for pleie- og omsorgstjenester for hjemmene for 1991 er prikket. Å føre statistikk over tjenester som i liten grad er knyttet til fysiske og tellbare størrelser, er generelt et stort problem. I den tida jeg var borte hadde det også blitt lansert en del Petter-Smart-løsninger. Ansvar for alle omsorgstjenestene var på dette tidspunktet overført til kommunene. Måten tjenestene ble administrert på i kommunene varierte. Det skapte naturligvis store vanskeligheter for innhenting av oppgaver. Det var da patentløsningene dukket opp, det skulle ikke bare utarbeides en statistikk, men samtidig et helt system som kommunene kunne administrere og utføre tjenestene ved hjelp av. I tillegg forutsatte dette opplegget at kommunene skulle gå over til å bruke datamaskiner. Dette kunne aldri gå bra, mente jeg, som mottok utallige skjemaer fra gamle hjem som var fylt ut med manuelle skrivemaskiner hvor fargebåndene var så tørre at tallene knapt ble lesbare.

Samtidig var jeg veldig oppmerksom på at jeg var i ferd med å utvikle eiendomsrett til statistikken jeg hadde ansvar for, og som jeg mente ga meg myndighet til å si nei til alle endringer. Det var ikke akkurat festlig å oppdage dette trekke hos meg selv.

...til Stenersen

I 1994 var et nytt forlag på tråden. Oktober ønsket seg en biografi om Rolf Stenersen, og Espen skrev historien om aksjemekleren, pengemannen og kunstsamleren som hadde ambisjoner i de utroligste retninger, og som også skrev to surrealistiske bøker i et muntlig minimalistisk norsk i begynnelsen av 1930-åra.



Parallelt med Stenersenboka satt han en dag i uka i Byrået og arbeidet for Olav Bjerkholt med det som seinere skulle utvikle seg til å bli Gruppe for historisk statistikk. Da han kom tilbake etter at Stenersenboka var ferdig i 1995, ble han imidlertid satt til å arbeide med forbruksundersøkelsene. Denne helt unike store statistikkrutinen som har løpt kontinuerlig siden 1977. Området var vedtatt styrket med ett årsverk, men i stedet for å forsøke å utvikle anvendelsen av de aktuelle tallene fra forbruksundersøkelsene, ble det forbruksundersøkelsenes historie som ble hans hovedfelt, noe leserne av *Samfunnsspeilet* har nytt godt av ved flere anledninger.

Fiskepudding og fårepølse

– Husholdningsregnskapene bringer deg rett hjem til folk. Du kan kikke dem over skuldrene og se hva for eksempel en familie i Trøndelag hadde på middagsbordet i begyn-

nelsen av forrige århundre. Lokale variasjoner i for eksempel fiskeforbruket har vist seg å være uforandret gjennom det tyvende århundret: Østlandet og Sørlandet vil ha makrell, Bergen pale, mens trønderens favoritt er lettsaltet uer, og det interessante er at forbruket av de andre fiskeslagene ikke varierer. Hvorfor er det slik? I artiklene i *Samfunnsspeilet* har jeg forsøkt å løfte slike temaer fram. Disse undersøkelsene er et uoppdaget skattkammer for alle som er opptatt av hverdagshistorie, og nå vil ryktene ha det til at Karsten Alnæs har gjort stor bruk av hus- holdningsregnskapene fra etterkrigstida i det siste bindet av Norgeshistorien sin.

Med forbruksundersøkelsene kom Espen på historiesporet, der han er fremdeles, og for godt? Jeg ville ikke satse mange kronene på å spå hvor Espen Søbye er om fem år, verken i eller utenfor Byrået. Dertil er det for mange veier både ut og hjem. Men jeg føler meg trygg på at han fortsatt vil være vår trofaste, engasjerte kritiker:

Grått er godt

– Byrået trenger kritikk, våre publikasjoner blir nesten aldri kritisert eksternt. Det vi sier får en institusjonell og autoritativ styrke som unndrar innholdet fra å bli imøtegått, selv om vi, som andre, sender ut mye som burde vært bedre. I stedet er det liten mangel på intern petimeterkritikk: Bare det blir grått nok, er det godt nok. Denne holdningen dreper mye initiativ. Det er bedre å påstå noe som viser seg å være feil, enn å komme med påstander som det ikke er mulig å avgjøre om er riktige eller gale, såpass skal jeg gi Popper.

Brænde.	Fædder.	Rdr.	Mr.	St.
Dymmerf. Ell	5	1	7	
Dog	7	0		
Holstenf. Døg	7	2		
Jodst, enftet	7	2		
Kvænt				
Dief				

Kjøbenhavn

Torve. Kjøb for Indvaanerne.

Brænde.	Rdr.	Mr.	St.
Et Bønde Læs	1	3	
Et Læs Lørd	1	2	7
Kul, Ed.		8	8

Føering.

Hoe, et stort Læs	2	5	
Dito, mindre	2	7	
Halm, et Læs	2		
Høns og Fiedervært.			
Kalkonffe (gamle) Parret	2	7	
(unge) Parret	1	7	
Capuner, fede, et Par	1	7	
mavet, et Par			
Høns (gamle) Parret		7	
(unge) Parret		3	8
Kyllinger, et Par			
Gæs, levende, Stk.			
slagted, Stk.			
Ender, et Par		3	8
Duer, et Par			
Æg, en Snees			10

Brød- og Kød- Lætt.

1.) Brød af Sigetd Hvede: Weel. 10d. Lod.

Frankt eller Røsped Brød for 2 sk. skal

vege

Det af de privilegerede franke Bagere

bagende Brank- Brød, skal for

2 sk. vege

Hvede Simler skal for 1 sk. vege

Runde Brød for 1 sk.

Hvede Dvebakker for 1 sk.

2.) Brød af Sigetd Rug: Weel.

Et Fire Skill. Smur Brød skal vege

Et 20 Skillings Dito

Et Een Skillings Dito

Rug Dvebakker, vel igienstem teregede

for 1 sk.

3.) Brød af groft maled Rug: Weel.

Et Tretten Skillings Brød skal vege

Et 20 Skillings Dito

Et Fire Skillings Dito

En Skofte for en Skilling

Grie: Bagere skal fæste et 12 sk. Brød for 12 sk. og et

7 sk. Brød for 6 sk. halv.

Dyde Kød, de beste Stykker, saa og Bros. 10d. St.

ster, pd.

En heel Fierding, pd.

Smæe- buggen Kied, pd.

Røde Kied, Båstierbingen, pd.

Torherdingen, pd.

der beste

Lamme: Kied, pundet (der ringere

Guine: Kied, pd.

Grie: Slagterne skal følge Fordansiret Slags Kied, pd. 1 sk.

ringere.

En del eldre kilder til statistiske opplysninger om Norge fins i Danmark. Priis-Courant for København, den 3. April 1790, ble funnet og kopiert under et studie opphold ved Rigsarkivet, København. Norske varer som ble notert var Bergens Fisk (klippfisk), Norsk Torsk, saltet, Norsk Vaar-Sild og Norsk Høst-Sild, salt og jern.

Men du er vel selv et eksempel på Byråets romslighet?

– Tja, jeg vet ikke det, i disse dager er Gruppe for historisk statistikk overført fra Seksjon for makroøkonomi til staben under forskningsdirektøren. Hvordan skal det tolkes? Jeg ser ikke lyst på det! Det er riktig at jeg har fått ufortjent mye oppmerksomhet i forhold til mange andre i Byrådet. Jeg føler meg privilegert i den forstand at jeg har et arbeid og i stor grad kan bestemme hva dette arbeidet skal bestå i. Statistisk sentralbyrå har en merkelig sjarme som institusjonen nok selv ikke er klar over at den har, og det er vanskelig å si hva den

består i, men den har noe å gjøre med at det er en gammel institusjon, at det fins et stort bibliotek og at det arbeider mange hundre mennesker her. Jeg tror det er kombinasjonen av disse faktorene som skaper en underlig sjarme, og en dæsj Øst-Europa da, selvfølgelig, denne uforståelige anakronismen at selv dette intervjuet skal leses av overordnede før det trykkes, selv om det heter på kolofonsiden at det som står i bladet ikke uten videre kan tas som uttrykk for Statistisk sentralbyrås oppfatning. Hva skal jeg si? Her er jeg en fremmed. Her kan jeg vel være?

Men du blir da tatt alvorlig?

– For noen år sida insisterte jeg på å bli trukket i lønn en måned fordi jeg ikke hadde fått gjort noe, jeg hadde stått helt fast, det var noe i det, men det var ment som en spøk. Lønningskontoret trakk meg. Nei, jeg klager ikke på at jeg ikke blir tatt alvorlig!

Dag Ellingsen (dag.ellingsen@ssb.no) er redaktør for Samfunnsspeilet, og rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk

24. A. J. 1794

Portegnehe

Over det Antall raee Oxe og Koe Huuder, som udi Hedemarkens Fogderie i Aaret 1810 er af Gaardbrug-
jerne bleven barked, og derefter af Bræstegældernes Skomagerne beredes og oparbejdet til Stovler, Skoe, etc. –

Bræstegældernes Navne.	Antall Huuder, pr Huud.	Wægt pr Huud.	Oplysninger.
Næs....	310.	Enhver Huud vejer i ac. mindst 12 1/2 lb. og maks. 15 lb.	Her i Fogderiet gives ingen Garverier eller Felberederier, men enhver Gaardbrugers Bærker selv færdig raee Oxe og Koe Huuder, som han sælger der efter hvert Aars Slag. – Kjøb og Salg af beredte raee Huuder færdig mæde, da enhver behøver samme til Huudbehov. Det halve af 100 Huuder beredes til Stovler eller som her kaldes, smukt Læder, og det andet halve til Saalælæder, og begge Deele indgives ombestemt cent. Præs, saa at naar det Huud sælges, ville formentlig hvert 100 blive betalt med 5 Rdr. Hver Huud er kunjskjædet her, thi naar en Hest bliver gammel, bortfølges den til de Stæder, hvor der er Fornedrigts. Hver Huud indføres til Christiania fordi at tilberedes, hvor de afhentes til eget Huudbehov –
Prinsager...	650.		
Wæng....	580.		
Luitken...	316.		
Agnmodahl...	266.		
Stange...	456.		
Til Sammen...	2578.		

Hedemarkens Foged Laurits den 14 Mai 1811

M. M. M. M.

Oppgaver over Antall raee Oxe og Koe Huuder som udi Hedemarkens Fogderie i Aaret 1810 er af Gaardbrugerne bleven barked. Riksarkivet, København, Kommercekollegiet 1797-1816, Eske 1577, Industri- og Fabrikfagets Sekretariat, Indberetninger om garverier felberederier i Norge, 1810-12.